

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

ONDERZOEKSRAPPORT KWALITEIT EN INKOMEN

**VERKENNING NAAR DE RELATIE TUSSEN HET INKOMEN
VAN OUDERS EN DE KWALITEIT VAN DE KINDEROPVANG**

Utrecht, maart 2018

Inhoud

Samenvatting 3

1	Inleiding 4
1.1	Aanleiding 4
1.2	Achtergrond: het toezicht op de kinderopvang 4
1.3	Focus van dit onderzoek 5
1.4	Onderzoeksvraag 5
1.5	Afbakening van het onderzoek 5
1.6	Aanpak 6
1.7	Leeswijzer 8
2	Achtergrondkenmerken en kwaliteit kinderopvang 9
2.1	Conclusie 9
2.2	Houderomvang 9
2.3	Locatiegrootte 10
2.4	Gemeentegrootte 10
3	Achtergrondkenmerken en inkomen 11
3.1	Conclusie 11
3.2	Verdeling inkomensgroepen 11
3.3	Houderomvang en inkomen 11
3.4	Locatiegrootte en inkomen 12
4	Kwaliteit en inkomen 13
4.1	Conclusie 13
4.2	Handhavingsadvies en inkomen 13
4.3	Tekortkoming en inkomen 14
5	Conclusie 16
	Literatuur 17

Samenvatting

Eind 2016 publiceerde *de Volkskrant* een artikel over de kwaliteit van de kinderopvang. Daarin stond dat de kwaliteit van de kinderopvang in buurten met lage inkomens lager is dan in buurten met hogere inkomens. Naar aanleiding van Kamervragen hierover heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Inspectie van het Onderwijs gevraagd om hier onderzoek naar uit te voeren. Dit rapport beschrijft de resultaten van een eerste verkennend onderzoek.

Het onderzoek

We hebben in kaart gebracht of kinderen van ouders uit lage inkomensgroepen vaker naar kwalitatief minder goede kinderdagverblijven gaan dan kinderen van ouders met hogere inkomens. Om iets te kunnen zeggen over de kwaliteit van de opvang, hebben we gekeken of er een handhavingsadvies is gegeven of tekortkomingen aanwezig zijn. Ook hebben we onderzocht in hoeverre de omvang van de houder waar het kinderdagverblijf toe behoort (houderomvang), de grootte van het kinderdagverblijf (locatiegrootte) en de grootte van de gemeente invloed hebben op de kwaliteit van de opvang. Daarbij hebben we bekeken of inkomensgroepen van elkaar verschillen op deze kenmerken. Het onderzoek richt zich specifiek op kinderdagverblijven en is gebaseerd op gegevens uit 2015.

De resultaten

Kinderen uit lagere inkomensgroepen zitten iets vaker op een kinderdagverblijf met een handhavingsadvies en tekortkomingen dan kinderen uit hogere inkomensgroepen. De verschillen zijn echter zo klein (≤ 5 procent), dat we nauwelijks kunnen spreken over inkomenseffecten.

We zien wel een duidelijk verband tussen enerzijds locatiegrootte en houderomvang en anderzijds de kwaliteit van de kinderopvang. Kinderen zitten vaker op een kinderdagverblijf met een handhavingsadvies en tekortkomingen als het kinderdagverblijf relatief weinig kinderen opvangt of tot een kleine houder behoort. Deze effecten zijn zichtbaar voor kinderen uit zowel lage als hoge inkomensgroepen. De grootte van de gemeente waar het kinderdagverblijf is gevestigd, heeft geen invloed op de kwaliteit van de kinderopvang.

Conclusie

Er is geen aanleiding om aan te nemen dat kinderen uit lagere inkomensgroepen aanzienlijk vaker naar kwalitatief minder goede kinderdagverblijven gaan dan kinderen uit hogere inkomensgroepen. Op dit punt ziet de inspectie geen reden tot zorgen. De uitkomsten wijzen er wel op dat grote houders en grote kinderdagverblijven minder problemen hebben met de naleving van kwaliteitseisen dan kleine houders en kleine kinderdagverblijven.

1 Inleiding

Gaan kinderen van ouders met een laag inkomen naar kwalitatief minder goede kinderopvang? Om de situatie in kaart te brengen, voerde de Inspectie van het Onderwijs een verkennend onderzoek uit naar de relatie tussen het inkomen van ouders en de kwaliteit van de kinderopvang. Het voldoen aan de minimum gestelde kwaliteitseisen kinderopvang is gedefinieerd als kwaliteit kinderopvang. In dit rapport bespreken we de resultaten.

1.1 Aanleiding

Eind 2016 schreef *de Volkskrant* dat de kinderopvang in arme buurten van lagere kwaliteit zou zijn dan de opvang in rijkere buurten (Bouma en Koens, 2016). Uit deze resultaten was namelijk gebleken dat kinderopvangvoorzieningen in buurten waar het gemiddeld inkomen per huishouden lager ligt dan €30.000, minder vaak een zogeheten groen risicoprofiel hebben. Een groen risicoprofiel houdt in dat er geen zorgen zijn over de actuele situatie of de situatie in de nabije toekomst.

Over het artikel werden Kamervragen gesteld aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). In reactie op deze vragen gaf de toenmalige minister van SZW aan dat er geen twijfel mag zijn over de kwaliteitsoordelen van een kinderdagverblijf. Hij stelde dat alle kinderen die naar de opvang gaan, in het bijzonder kinderen uit gezinnen met een laag inkomen, ervan uit moeten kunnen gaan dat deze opvang kwalitatief goed is. Dit bevordert eerlijke kansen voor ieder kind. De minister gaf aan dat hij de inspectie zou vragen onderzoek te doen naar deze problematiek (SZW, 2016).

1.2 Achtergrond: het toezicht op de kinderopvang

Om het artikel uit *de Volkskrant* in de juiste context te kunnen plaatsen, is het van belang om te weten hoe het toezicht op de kinderopvang is geregeld. De toezichthouder beoordeelt namelijk welke opvangvoorziening wel of niet aan de kwaliteitseisen voldoet. Het toezicht op de kinderopvang is in Nederland een verantwoordelijkheid van de gemeenten. In de praktijk voeren de GGD'en het toezicht in opdracht van de gemeenten uit. De inspectie houdt tweedelijns toezicht op de manier waarop gemeenten hun wettelijke taken op dit vlak uitvoeren.

De GGD'en onderzoeken de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen door jaarlijks te controleren of de voorzieningen aan de kwaliteitseisen voldoen. Hierover rapporteren ze aan de gemeenten. Als de GGD-toezichthouder tekortkomingen bij een locatie constateert, kan hij de gemeente een handhavingsadvies geven. Of dit gebeurt hangt onder meer af van het aantal tekortkomingen en de ernst van de vastgestelde tekortkomingen. De gemeente kan vervolgens maatregelen opleggen aan de houder waartoe de voorziening behoort.

De GGD'en werken met een risicomodel, opgesteld door GGD GHOR Nederland. Hoe minder risico ze in het verleden bij een voorziening hebben geconstateerd, hoe minder intensief ze de voorziening beoordelen. Om dat te kunnen doen hebben ze aan elke voorziening een risicoprofiel toegekend. Naast een groen risicoprofiel is ook een geel, oranje of rood risicoprofiel mogelijk – in dat laatste geval is volgens de GGD sprake van (ernstige) zorg over de actuele situatie, en is intensiever toezicht

nodig. Een risicoprofiel is dus geen kwaliteitsoordeel, maar een instrument om de vorm en inhoud van het jaarlijkse onderzoek te kunnen vaststellen.

1.3 Focus van dit onderzoek

Het ministerie van SZW heeft de inspectie gevraagd onderzoek te doen naar de relatie tussen het inkomen van ouders en de kwaliteit van de kinderopvang. Met dit verkennende onderzoek brengen we in kaart of het inderdaad zo is dat kinderen van ouders met een laag inkomen naar kwalitatief minder goede kinderopvang gaan.

Er zijn ook andere factoren die mogelijk invloed hebben. Zo zou het kunnen dat kleine locaties relatief vaker tekortkomingen laten zien, en dat in arme buurten vaker kleine locaties zijn gevestigd. Daarom richten we ons in dit onderzoek niet alleen op de relatie tussen het inkomen van ouders en de kwaliteit van de kinderopvang, maar kijken we ook naar enkele andere factoren. We hebben de volgende achtergrondkenmerken van locaties meegenomen:

- de omvang van de houder waar het kinderdagverblijf toe behoort (houderomvang);
- de grootte van het kinderdagverblijf (de locatiegrootte);
- de grootte van de gemeente waar het kinderdagverblijf is gevestigd (gemeentegrootte).

Los van deze achtergrondkenmerken van kinderdagverblijven zijn er nog meer factoren die een rol zouden kunnen spelen bij een eventueel verband tussen inkomen en kwaliteit. Die komen in dit onderzoek niet aan bod (zie 1.5).

1.4 Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

Gaan kinderen van ouders met een laag inkomen naar kwalitatief minder goede kinderopvang?

Deze hoofdvraag is uitgewerkt in een aantal deelvragen:

- Bestaat er een relatie tussen het inkomen van ouders en een handavingsadvies op een kinderdagverblijf?
- Bestaat er een relatie tussen het inkomen van ouders en tekortkomingen op een kinderdagverblijf?
- Staan de houderomvang, locatiegrootte en gemeentegrootte in relatie tot de kwaliteit van de kinderopvang? Zijn er verschillen tussen de inkomensgroepen op deze kenmerken? En moeten we hier rekening mee houden als we de relatie onderzoeken tussen inkomen en de kwaliteit van opvang?

1.5 Afbakening van het onderzoek

Dit betreft een verkennend kwantitatief onderzoek naar de relatie tussen het inkomen van ouders en de kwaliteit van de kinderopvang. Dat houdt in dat we bij de ouders alleen naar hun inkomen hebben gekeken. In de praktijk maken ouders verschillende afwegingen als ze opvang voor hun kinderen kiezen. Deze afwegingen spelen mogelijk ook een rol. Bijvoorbeeld:

- het belang dat ouders hechten aan de kwaliteit van de kinderopvang;

- de kennis over kwaliteitsverschillen, of de mogelijkheden om die kennis te vergaren;
- de financiële mogelijkheden van ouders om verder te reizen of meer opvangvoorzieningen in hun overweging mee te nemen.

Inzicht in de rol van deze factoren vraagt om een andere aanpak. Hier is aanvullend kwantitatief onderzoek en mogelijk een kwalitatieve verdiepingsslag voor nodig. Dit valt buiten de scope van dit onderzoek.

1.6

Aanpak

Definitie kwaliteit

Er is geen algemene maatstaf van kwaliteit van de kinderopvang. Ouders zullen bijvoorbeeld de kwaliteit van kinderopvang op een andere manier invullen dan beleidsmakers of handhavers. De inspectie definieert in dit onderzoek de kwaliteit van de kinderopvang of er wordt voldaan aan de minimum gestelde kwaliteitseisen kinderopvang. Dat wil zeggen dat we uitgaan van de mate waarin kinderdagverblijven volgens de GGD inspectierapporten de wettelijke kwaliteitseisen naleven. Daarbij kijken we specifiek naar:

- handhavingsadviezen: heeft de GGD een handhavingsadvies gegeven?
- tekortkomingen: heeft de GGD minimaal één tekortkoming geconstateerd?

We hebben dit vastgesteld aan de hand van de resultaten van het jaarlijks onderzoek bij kinderdagverblijven uit 2015.

Er bestaat een definitie kwaliteit kinderopvang die de Universiteit Utrecht gebruikt voor de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang 2017 (SZW, 2018). Vanwege de complexiteit van deze definitie en de beperkte toepasbaarheid voor dit onderzoek, gebruiken we deze definitie niet.

In het artikel in *de Volkskrant* wordt de kleur van het risicoprofiel als definitie voor de kwaliteit van de kinderopvang gehanteerd. Zoals vermeld is het risicoprofiel echter geen kwaliteitsoordeel, maar een instrument voor de GGD om de vorm en inhoud van een jaarlijks onderzoek vast te stellen. GGD GHOR Nederland, ontwikkelaar van het risicomodel met de profielen, benadrukt ook dat risicoprofielen geen kwaliteitsoordeel vormen (GGD GHOR Nederland, 2015).

Inkomensgroepen

De inkomensgegevens van ouders zijn binnen dit onderzoek verdeeld in zes inkomensgroepen (tabel 1). Deze indeling is vergelijkbaar met de indeling die het ministerie van SZW periodiek gebruikte bij de publicatie van beleidsinformatie over kinderopvang. De inkomensgroepen zijn gebaseerd op het (verzamel)inkomen van het huishouden waar het kind uit afkomstig is.

Tabel 1 Beschrijving inkomensgroepen 2015

Groep	Omschrijving	Jaarlijks verzamelinkomen
1	0 – 0,5x modaal	€0 – €17.749
2	0,5 modaal – 1x modaal	€17.750 – €35.499
3	1x modaal – 1,5x modaal	€35.500 – €53.249
4	1,5x modaal – 2x modaal	€53.250 – €70.999
5	2x modaal – 3x modaal	€71.000 – €106.499
6	3x modaal en hoger	€106.500 en hoger

Anders dan de auteurs van het artikel in *de Volkskrant* kijken we in dit onderzoek niet naar de relatie tussen het *buurtinkomen* en de kwaliteit van de kinderopvang. Wij zijn van mening dat de zes inkomensgroepen die rechtstreeks zijn gebaseerd op het inkomen van de ouders beter inzicht geven in de relatie tussen inkomen en kwaliteit van de opvang.

Onderzoeksgroep

Het onderzoek is gebaseerd op de gegevens uit 2015 en richt zich op de opvangsoort kinderdagverblijven. We hebben de geanonimiseerde opvanggegevens van 248.240 kinderen en de inkomensgegevens van hun ouders gebruikt.

Bronnen

We hebben gebruikgemaakt van de toezicht- en handavingsgegevens uit de systemen GIR Inspecteren en GIR Handhaven en inkomensgegevens van de Belastingdienst.

Werkwijze

De achtergrondkenmerken van de locaties – houderomvang, locatiegrootte en gemeentegrootte – zijn direct uit de GIR-databestanden op te halen. De achtergrondkenmerken zijn vervolgens verdeeld in drie groepen (tabel 2).

Tabel 2 Beschrijving groepen achtergrondkenmerken locaties

Kenmerk	Groep	Omschrijving	Indeling
Locatiegrootte	1	Kleine locatie	1 - 14 kinderen
	2	Middelgrote locatie	15 - 99 kinderen
	3	Grote locatie	> 99 kinderen
Gemeentegrootte	1	Kleine gemeente	0 - 19.999 inwoners
	2	Middelgrote gemeente	20.000 - 99.999 inwoners
	3	Grote gemeente	> 99.999 inwoners
Houderomvang	1	Kleine houder	1 - 9 voorzieningen
	2	Middelgrote houder	10 - 99 voorzieningen
	3	Grote houder	> 99 voorzieningen

We hebben verschillende opties bekeken, voordat de definitieve indeling is vastgesteld. Bij de indeling van de groepen hebben we de volgende overwegingen meegenomen:

- afzonderlijke groepen zijn wat betreft omvang groot genoeg zodat representativiteit niet in het gedrang komt;
- indeling van de groepen moet logischerwijs aansluiten op de omschrijving van de groepen (klein, middelgroot, groot);
- we zien grote omslagpunten die het sterkst naar voren komen bij de gekozen indeling.

We hebben stapsgewijs bekeken of het nodig was om in de analyse met deze kenmerken rekening te houden:

1. Hangen de kenmerken samen met de kwaliteit van de opvang?
2. Zo ja, verschillen de kenmerken per inkomensgroep? Zo ja, dan moeten we rekening houden (corrigeren) voor deze kenmerken als we de relatie tussen inkomen en kwaliteit onderzoeken.

Bij onze analyses hebben we de kinderen en niet de kinderdagverblijven als uitgangspunt genomen. Percentages verwijzen dus naar het aandeel kinderen dat een kinderdagverblijf bezoekt, niet naar het aandeel kinderdagverblijven.

Method

Voor dit onderzoek hebben we alleen beschrijvende analyses uitgevoerd, zoals kruistabellen en frequentieverdelingen. De bevindingen worden in het rapport samengevat in overzichtelijke tabellen en figuren. Alle uitspraken en conclusies die de we trekken, zijn gebaseerd op deze analyses. Binnen het onderzoek zijn geen verklarende statistische analysemethoden toegepast.

1.7

Leeswijzer

De opbouw van dit rapport volgt de stappen die we tijdens de analyse hebben doorlopen. In hoofdstuk 2 bekijken we of de achtergrondkenmerken van kinderdagverblijven samenhangen met de aanwezigheid van handhavingsadviezen en tekortkomingen. Waar dat het geval is, beschrijven we in hoofdstuk 3 de relatie tussen de kenmerken en het inkomen van de ouders. In hoofdstuk 4 analyseren we vervolgens de relatie tussen inkomen en kwaliteit, waarbij we waar nodig rekening houden met de relatie tussen achtergrondkenmerken en inkomen. In hoofdstuk 5 volgt de conclusie.

2 Achtergrondkenmerken en kwaliteit kinderopvang

In dit hoofdstuk bekijken we of enkele achtergrondkenmerken van kinderdagverblijven samenhangen met de aanwezigheid van handhavingsadviezen en tekortkomingen. Zien we op dit punt verschillen tussen verschillende (typen houders van) kinderdagverblijven? We bespreken achtereenvolgens de achtergrondkenmerken houderomvang (2.2), locatiegrootte (2.3) en gemeentegrootte (2.4).

2.1 Conclusie

De gemeentegrootte vertoont geen samenhang met de kwaliteit van de kinderopvang. Kinderen gaan niet vaker naar een kinderdagverblijf met een handhavingsadvies en/of tekortkomingen in grote of kleine gemeenten. De houderomvang en de locatiegrootte houden wel verband met de kwaliteit van de kinderopvang:

- *Kinderen op kinderdagverblijven van kleine houders zitten vaker op een locatie met een handhavingsadvies en er worden vaker tekortkomingen vastgesteld.*
- *Kinderen op kleine kinderdagverblijven zitten vaker op een voorziening waar een handhavingsadvies is gegeven en waar één of meer tekortkomingen zijn vastgesteld.*

2.2 Houderomvang

De houderomvang wordt bepaald door het aantal kinderdagverblijven dat onder de houder valt. De houders in dit onderzoek zijn onderverdeeld in drie categorieën:

- kleine houders (1-9 voorzieningen);
- middelgrote houders (10-99 voorzieningen);
- grote houders (meer dan 99 voorzieningen).

We zien uiteenlopende percentages handhavingsadviezen en tekortkomingen bij houders van verschillende omvang (tabel 2.1a). 30 procent van de kinderen die een kinderdagverblijf van een kleine houder bezoeken, zit op een locatie waarvoor de GGD een handhavingsadvies heeft gegeven. Bij 33 procent is sprake van tekortkomingen. Kinderen die worden opgevangen bij grote houders zitten minder vaak op voorzieningen met handhavingsadviezen (22 procent) en tekortkomingen (23 procent). Er is dus een verband tussen de houderomvang en de kwaliteit van de kinderopvang.

Tabel 2.1a Percentage kinderen dat een kinderdagverblijf met handhavingsadvies of tekortkoming bezoekt, naar houderomvang

	Handhavingsadvies	Tekortkoming
Houderomvang		
1 - 9 voorzieningen	30%	33%
10 - 99 voorzieningen	24%	27%
> 99 voorzieningen	22%	23%

2.3 Locatiegrootte

De locatiegrootte wordt bepaald door het totaal aantal ingeschreven kinderen bij een kinderdagverblijf. We onderscheiden drie groepen:

- kleine locaties (1-14 kinderen);
- middelgrote locaties (15-99 kinderen);
- grote locaties (meer dan 99 kinderen).

Bijna een derde (32 procent) van de kinderen op een klein kinderdagverblijf zit op een voorziening waarvoor de GGD een handhavingsadvies heeft gegeven (tabel 2.2a). Naarmate de voorziening meer kinderen opvangt, neemt het percentage handhavingsadviezen af, tot 24 procent bij grote voorzieningen. Dezelfde trend is zichtbaar bij de tekortkomingen. Daar is het verschil nog groter: 42 procent van de kinderen op een klein kinderdagverblijf zit op een voorziening met een tekortkoming, tegen 25 procent van de kinderen op een groot kinderdagverblijf. Er is dus ook een verband tussen de locatiegrootte en de kwaliteit van de kinderopvang.

Tabel 2.2a Percentage kinderen dat een kinderdagverblijf met handhavingsadvies of tekortkoming bezoekt, naar locatiegrootte

	Handhavingsadvies	Tekortkoming
Locatiegrootte		
1 - 14 kinderen	32%	42%
15 - 99 kinderen	27%	29%
> 99 kinderen	24%	25%

2.4 Gemeentegrootte

Ook de gemeenten hebben we onderverdeeld in drie categorieën, naar grootte:

- kleine gemeenten (0-19.999 inwoners);
- middelgrote gemeenten (20.000-99.999 inwoners);
- grote gemeenten (meer dan 99.999 inwoners).

Ongeveer een kwart van de kinderen zit op een kinderdagverblijf waarvoor de GGD een handhavingsadvies heeft gegeven. Dit beeld is te zien in zowel kleine als middelgrote als grote gemeenten. Iets minder dan een derde van de kinderen zit op een locatie waar een of meer tekortkomingen zijn vastgesteld. Ook hiervoor geldt dat de verschillen tussen gemeentegroottes minimaal zijn. We concluderen daarom dat de gemeentegrootte geen samenhang vertoont met de kwaliteit van de kinderopvang.

Tabel 2.3a Percentage kinderen dat een kinderdagverblijf met handhavingsadvies of tekortkoming bezoekt, naar gemeentegrootte

	Handhavingsadvies	Tekortkoming
Gemeentegrootte		
0 - 19.999 inwoners	27%	31%
20.000 - 99.999 inwoners	26%	28%
> 99.999 inwoners	27%	29%

3 Achtergrondkenmerken en inkomen

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk dat de houderomvang en de locatiegrootte samenhangen met de kwaliteit van de kinderopvang. De vraag is nu of het inkomen van de ouders samenhangt met de houderomvang en/of de locatiegrootte. Gaan kinderen van ouders met een laag inkomen bijvoorbeeld vaker naar een kinderdagverblijf van een kleine houder? Zo ja, dan moeten we hier rekening mee houden als we de relatie tussen inkomen en de kwaliteit van de kinderopvang onderzoeken. Allereerst laten we zien hoe de kinderen verdeeld zijn over de zes inkomensgroepen (3.2). Vervolgens gaan we in op de relatie tussen houderomvang en inkomen (3.3) en tussen locatiegrootte en inkomen (3.4).

Omdat de gemeentegrootte geen rol speelt als het gaat om de kwaliteit, laten we dat kenmerk hier verder buiten beschouwing.

3.1 Conclusie

Er zijn geen verschillen tussen inkomensgroepen als het gaat om de houderomvang. Kinderen uit de verschillende inkomensgroepen gaan even vaak naar kinderdagverblijven van grote en kleine houders. De inkomensgroepen verschillen wel van elkaar als het gaat om de locatiegrootte:

- *Kinderen uit hogere inkomensgroepen zitten vaker op grote kinderdagverblijven dan kinderen uit lagere inkomensgroepen.*

De locatiegrootte hangt samen met de kwaliteit van de kinderopvang én de inkomensgroepen verschillen van elkaar op dit kenmerk. Met die factor moeten we dus rekening houden als we het verband tussen inkomen en de kwaliteit van de kinderopvang onderzoeken.

3.2 Verdeling inkomensgroepen

We hebben alle kinderen ingedeeld in een van de zes inkomensgroepen (tabel 3.1a). Het merendeel van de kinderen (ongeveer 75 procent) zit in de inkomensgroepen 3, 4 of 5. De resterende kinderen zijn verspreid over de laagste, een-na-laagste en hoogste inkomensgroep.

Tabel 3.1a Aantal en percentage kinderen per inkomensgroep

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6
	<€17.749	€17.750 - €35.499	€35.500 - €53.249	€53.250 - €70.999	€71.000- €106.499	>€106.500
Aantal	12.777	24.144	57.971	61.409	61.228	30.711
kinderen	(5%)	(10%)	(23%)	(25%)	(25%)	(12%)

3.3 Houderomvang en inkomen

Bijna de helft van de kinderen zit op een locatie van een kleine houder (tabel 3.2a). Dit geldt voor alle inkomensgroepen. Een bijna even groot deel van de kinderen gaat naar een kinderdagverblijf van een middelgrote houder. Een aanzienlijk kleiner percentage (14 tot 18 procent) van de kinderen zit op een voorziening van een

houder met meer dan 99 voorzieningen. Ook hier zijn de verschillen tussen inkomensgroepen minimaal.

Tabel 3.2a Percentage kinderen op kinderdagverblijven van kleine, middelgrote en grote houders, per inkomensgroep

	Groep 1 <C17.749	Groep 2 C17.750 - C35499	Groep 3 C35.500 - C53.249	Groep 4 C53.250 - C70.999	Groep 5 C71.000- C106.499	Groep 6 >C106.500
Houderomvang						
1 - 9 locaties	46%	46%	46%	45%	44%	45%
10 - 99 locaties	40%	40%	39%	39%	39%	37%
> 99 locaties	14%	14%	15%	16%	17%	18%

3.4

Locatiegrootte en inkomen

Als we kijken naar de locatiegrootte zien we wel verschillen tussen de inkomensgroepen (tabel 3.3a). Kinderen uit lagere inkomensgroepen gaan vaker naar een klein kinderdagverblijf. Bij grotere kinderdagverblijven worden meer kinderen opgevangen uit hogere inkomensgroepen. 14 procent van de kinderen uit de laagste inkomensgroep gaat naar een kinderdagverblijf waar meer dan 99 kinderen ingeschreven staan, terwijl dit bij de hoogste inkomensgroep om 29 procent gaat. Dat betekent dat we rekening moeten houden met de locatiegrootte als we het verband tussen inkomen en de kwaliteit van de kinderopvang onderzoeken.

Tabel 3.3a Percentage kinderen op kleine, middelgrote en grote kinderdagverblijven, per inkomensgroep

	Groep 1 <C17.749	Groep 2 C17.750 - C35499	Groep 3 C35.500 - C53.249	Groep 4 C53.250 - C70.999	Groep 5 C71.000- C106.499	Groep 6 >C106.500
Locatiegrootte						
1 - 14 kinderen	8%	7%	6%	4%	3%	2%
15 - 99 kinderen	78%	77%	76%	74%	72%	69%
> 99 kinderen	14%	16%	18%	22%	25%	29%

4 Kwaliteit en inkomen

Zit een kind uit een lagere inkomensgroep relatief vaker op een kwalitatief minder goed kinderdagverblijf? Die vraag beantwoorden we in dit hoofdstuk, waarbij we rekening houden met het achtergrondkenmerk locatiegrootte. Dat betekent dat we de relatie tussen het inkomen van ouders en de kwaliteit van de kinderopvang in kaart brengen per locatiegrootte. We onderzoeken deze relatie door afzonderlijk te kijken naar de handhavingsadviezen die de GGD heeft gegeven (4.2) en naar de tekortkomingen die bij de kinderdagverblijven zijn geconstateerd (4.3). Daarbij zoomen we kort in op het soort tekortkomingen dat wordt vastgesteld.

4.1 Conclusie

Kinderen uit lagere inkomensgroepen zitten iets vaker op een kinderdagverblijf met handhavingsadviezen en tekortkomingen. De geconstateerde verschillen tussen de inkomensgroepen zijn echter verwaarloosbaar klein:

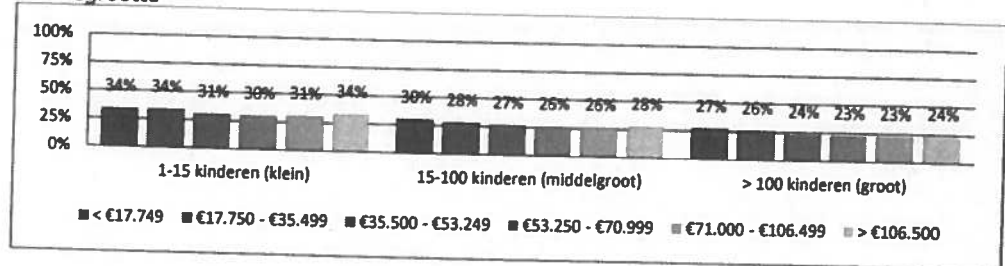
- *Kinderen uit lagere inkomensgroepen gaan iets vaker (3-5 procent) naar een locatie met een handhavingsadvies dan kinderen uit hogere inkomensgroepen. Dit zien we bij zowel kleine als middelgrote als grote kinderdagverblijven. Het gaat om geringe verschillen.*
- *Kinderen uit lagere inkomensgroepen gaan vaker (3-8 procent) naar een kinderdagverblijf waar minimaal één tekortkoming is vastgesteld. Het verschil wordt veroorzaakt door zogenaamde minder relevante tekortkomingen. Dit zijn tekortkomingen die buiten de prioritaire tekortkomingen en tekortkomingen op verplichte voorwaarden vallen, en worden doorgaans als minder ernstig beschouwd. Als we alleen kijken naar de relevante tekortkomingen, dan vallen de verschillen tussen inkomensgroepen grotendeels weg (2-5 procent).*

4.2 Handhavingsadvies en inkomen

Advies tot handhaven wordt gegeven door een GGD toezichthouder nadat een onderzoek op een kinderopvangvoorziening is afgerond. Het al dan niet afgeven van een handhavingsadvies is onder andere gebaseerd op het aantal tekortkomingen en de ernst van de vastgestelde tekortkomingen tijdens een onderzoek. Het handhavingsadvies is een oordeel van de GGD toezichthouder.

Bij kleine kinderdagverblijven geldt dat zo'n 30-34 procent van de kinderen op een locatie zit waarvoor de GGD een handhavingsadvies heeft gegeven (figuur 4.1a). Bij middelgrote kinderdagverblijven gaat het om 26-30 procent van de kinderen en bij grote kinderdagverblijven om 23-27 procent van de kinderen. Er zijn enige verschillen zichtbaar tussen de inkomensgroepen, maar deze zijn klein. Kinderen uit lagere inkomensgroepen gaan iets vaker naar een locatie met een handhavingsadvies dan kinderen uit hogere inkomensgroepen. Dit geldt voor alle locatiegroottes.

Figuur 4.1a Percentage kinderen op kinderdagverblijven met handhavingsadvies naar locatiegrootte

Het is overigens niet zo dat de kinderen uit de hoogste inkomensgroepen het minst vaak naar een kinderdagverblijf met een handhavingsadvies gaan. Bij de kleine kinderdagverblijven is het percentage kinderen uit de hoogste inkomensgroep dat naar een locatie met handhavingsadvies gaat, bijvoorbeeld gelijk aan het percentage kinderen uit de laagste inkomensgroepen.

4.3

Tekortkoming en inkomen

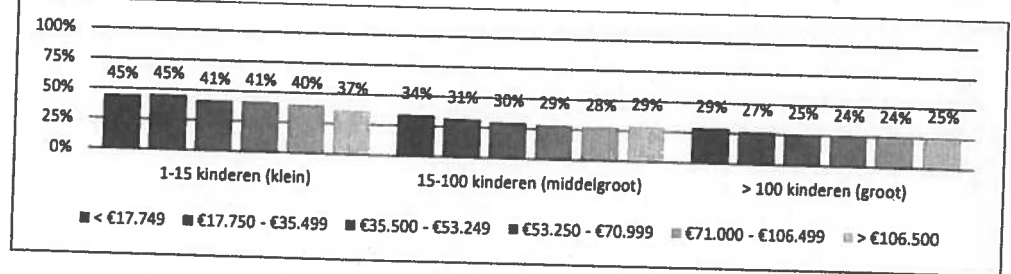
Tijdens het jaarlijkse onderzoek bij een kinderdagverblijf beoordeelt de GGD (een deel van de) wettelijk gestelde kwaliteitseisen voor kinderopvang. Deze wettelijke kwaliteitseisen zijn vertaald naar meetbare voorwaarden. Als de kwaliteit op een voorwaarde onvoldoende blijkt te zijn, is er sprake van een tekortkoming. Niet elke tekortkoming is even ernstig. We kunnen onderscheid maken tussen:

- *prioritaire tekortkomingen*: tekortkomingen die een hoge prioriteit hebben en binnen een relatief korte tijd opgelost moeten worden;
- *tekortkomingen op verplichte voorwaarden*: tekortkomingen op een van de vaste voorwaarden¹ die de GGD tijdens het jaarlijkse onderzoek standaard beoordeelt;
- *overige tekortkomingen*: tekortkomingen die buiten de prioritaire of verplichte voorwaarden vallen. Voorbeelden zijn voorwaarden over de oudercommissie of eisen voor de binnen- en buitenruimte. Doorgaans worden deze tekortkomingen als minder ernstig gezien, omdat de veiligheid en gezondheid van kinderen hiermee niet direct in het gedrang komt.

Bij kleine kinderdagverblijven zit tussen de 37 en 45 procent van de kinderen op een locatie waar minimaal één tekortkoming is vastgesteld (figuur 4.2a). Bij middelgrote kinderdagverblijven ligt dit percentage tussen de 28 en 34 procent. Bij grote kinderdagverblijven zit 24-29 procent van de kinderen op een locatie met in ieder geval één tekortkoming. Er zijn dus enige verschillen zichtbaar tussen de inkomensgroepen als het gaat om de aanwezigheid van tekortkomingen. Deze verschillen zien we het sterkst terug bij kleine kinderdagverblijven.

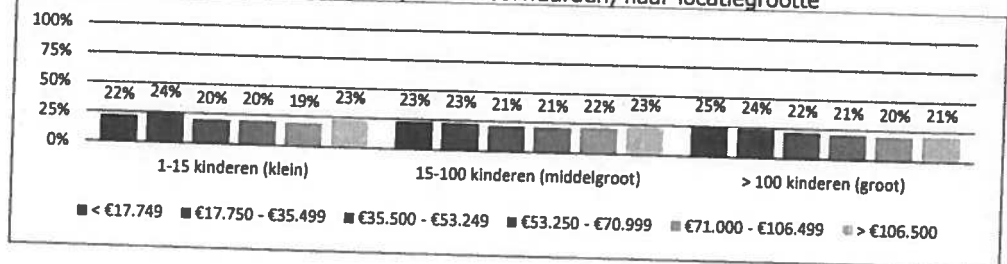
¹ Deze voorwaarden hebben betrekking op beroepskwalificatie, verklaring omtrent gedrag, beroepskracht-kindratio, groepsgrootte en pedagogische praktijk.

Figuur 4.2a Percentage kinderen op kinderdagverblijven met minimaal één tekortkoming naar locatiegrootte

Als we de *overige tekortkomingen* buiten beschouwingen laten, en alleen kijken naar de relevante tekortkomingen (prioritaire tekortkomingen en tekortkomingen op verplichte voorwaarden), dan wordt een ander beeld zichtbaar (figuur 4.2b). De verschillen tussen inkomensgroepen vallen grotendeels weg. Kinderen uit lage inkomensgroepen zitten bijna even vaak op een kinderdagverblijf met prioritaire tekortkomingen en tekortkomingen op verplichte voorwaarden als kinderen uit hogere inkomensgroepen. Dit geldt voor alle locatiegroottes.

Figuur 4.2b Percentage kinderen op kinderdagverblijven met minimaal één prioritaire tekortkoming of tekortkoming op verplichte voorwaarden, naar locatiegrootte

Kinderen uit lagere inkomensgroepen gaan dus weliswaar iets vaker naar een kinderdagverblijf waar minimaal één tekortkoming is vastgesteld, maar de verschillen worden grotendeels veroorzaakt door zogenaamde *overige tekortkomingen*. Er zijn nauwelijks verschillen als we kijken naar de relevante tekortkomingen (prioritaire tekortkomingen en tekortkomingen op verplichte voorwaarden).

Conclusie

Gaan kinderen van ouders met een laag inkomen naar kwalitatief minder goede kinderopvang? Om die vraag te beantwoorden, hebben we in dit onderzoek de relatie tussen het inkomen en de kwaliteit van kinderdagverblijven in kaart gebracht. Daarbij hebben we rekening gehouden met achtergrondkenmerken van voorzieningen die dit verband mogelijk beïnvloeden. Om zicht te krijgen op de kwaliteit van de opvang, hebben we gekeken of de GGD een handhavingsadvies heeft gegeven of tekortkomingen heeft geconstateerd.

Geen samenhang tussen inkomen ouders en kwaliteit kinderopvang

Kinderen uit lage inkomensgroepen zitten iets vaker (3-5 procent) op een kinderdagverblijf met een handhavingsadvies dan kinderen uit hogere inkomensgroepen. De geconstateerde verschillen in percentages tussen de zes onderzochte inkomensgroepen zijn dusdanig klein, dat we nauwelijks kunnen spreken over inkomenseffecten. Bij de tekortkomingen zien we grotere verschillen tussen de inkomensgroepen (3-8 procent). Als we echter alleen kijken naar tekortkomingen die als relevant worden beschouwd, dan vallen de verschillen tussen lage en hoge inkomensgroepen bijna weg (2-5 procent).

Wij zien geen aanwijzingen dat kinderen uit lagere inkomensgroepen veel vaker op een kwalitatief minder goed kinderdagverblijf belanden.

Verband tussen locatiekenmerken en kwaliteit kinderopvang

We zien duidelijke verschillen in de kwaliteit van de kinderopvang als we de locaties uitsplitsen naar bepaalde achtergrondkenmerken. Kinderen die op een kinderdagverblijf zitten van ouders met relatief veel voorzieningen (meer dan negen), zitten vaker op een locatie zonder handhavingsadvies en tekortkomingen dan kinderen op een kinderdagverblijf van een kleine houder. Hetzelfde geldt voor de locatiegrootte: kleine kinderdagverblijven, waar minder dan vijftien kinderen worden opgevangen, krijgen vaker een handhavingsadvies. Ook worden daar meer tekortkomingen vastgesteld. Hoe groter de locatie, hoe minder vaak een handhavingsadvies wordt gegeven en tekortkomingen worden geconstateerd. De cijfers laten hier een duidelijke trend zien.

De gemeentegrootte hangt niet samen met de kwaliteit van de kinderopvang. Dat betekent dat het percentage handhavingsadviezen en tekortkomingen vergelijkbaar is bij kleine, middelgrote en grote gemeenten.

Besluit

De vraag of kinderen van ouders met een laag inkomen naar kwalitatief minder goede kinderopvang gaan, beantwoorden we op grond van dit eerste verkennende onderzoek met 'nee'. De analyses laten wel zien dat grotere houders en grote kinderdagverblijven minder problemen hebben met de naleving van kwaliteitseisen dan kleinere houders en kleine kinderdagverblijven. Terwijl er nauwelijks inkomenseffecten zichtbaar zijn, zijn er wel locatie- en houdereffecten vast te stellen die samenhangen met de kwaliteit van de kinderopvang.

Literatuur

Bouma, K., & Koens, R. (2016). Zorgen over groot deel Nederlandse kinderopvang, vooral in arme wijken. *De Volkskrant*, 22 november 2016. Geraadpleegd op 15 februari 2018 van <https://www.volkskrant.nl/binnenland/zorgen-over-groot-deel-nederlandse-kinderopvang-vooral-in-arme-wijken~a4419421/>

SZW (2018). *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang – resultaten 2017*. [Brief aan] de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 22 januari 2018. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

SZW (2016). *Kamervragen van het lid Yucel over mediabericht 'zorgen GGD over kinderdagverblijven'*. [Brief aan] de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 14 december 2016. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

GGD GHOR Nederland (2015). *Risicoprofiel toezicht kinderopvang*. Factsheet. Geraadpleegd op 15 februari 2018 van <https://www.ggdghorkennisnet.nl/thema/toezicht-kwaliteit-kinderopvang/publicaties/publicatie/12448-factsheet-risicoprofiel-toezicht-kinderopvang>

Colofon

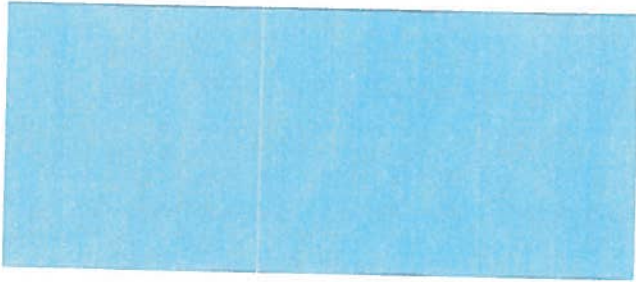
Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

2018-03 | gratis
ISBN: 978-90-8503-407-0

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de
Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | maart 2018

PostNL
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

MINISTERIE VAN SZW
- 7 MAART 2018
SCANPLAZA

NK3W #6611X0X#00#0000#

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht